

TALOUSARVIOALOITE 265/2011 vp

Määrärahan osoittaminen happamien sulfaattimaiden kartoitukseen ja ehkäisemisohjelman laatimiseen

Eduskunnalle

Valtioneuvoston päätöksestä 17.2.2011 vesienhoitosuunnitelmista selviää, että happamuuden torjunnan vuosikustannukset ovat vesienhoitosuunnitelmissa yhteensä noin 25 miljoonaa euroa vuodessa ja että vesienhoitosuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteutukseen tarvitaan valtion lisärahoitusta.

Vesiensuojelun keskeisiksi ohjauskeinoiksi on nostettu tiedotus ja neuvonta happamista sulfaattimaista (HS-maista) kaikilla sektoreilla, kartoitus happamista sulfaattimaista ja näiden maiden aiheuttamista kuormitusriskeistä vuoteen 2015 mennessä, kustannustehokkaiden menetelmien käyttöönotto ja kehitys haittojen vähentämiseksi, vesiensuojelutoimenpiteiden sisällyttäminen maatalouden, metsätalouden ja kuivatuksen tukijärjestelmiin, HS-maiden huomioiminen maankäytössä sekä lainsäädännöllisiä muutoksia ja täydennyksiä. Valtioneuvoston päätöksen mukaan toimenpiteet voidaan sisällyttää maatalouden ympäristö- tai investointitukiin.

HS-maista vesistöihin joutuvat happamat ja metallipitoiset vedet ovat Suomen suurimpia vesiensuojeluongelmia. Kuvaavaa on, että HS-maista joutuu vesistöihin monta kertaa enemmän metalleja (alumiinia, kadmiumia, nikkeli, sinkkiä ym.) kuin Suomen koko teollisuudesta yhteensä.

Jääkauden jälkeen Suomen nykyiset rannikkoalueet olivat meren peitossa, ja n. 8 000—4 000 vuotta sitten syntyi harvinaista, rikkipitoista sulfidisavea, joka maankohoamisen myötä on nous-

sut merestä ja jota käytetään tänä päivänä pitkälti maataloustarkoituksiin. Kun Länsi-Suomen rannikolla esim. maatalousmaan kuivatuksen, ruoppausten ja rakennustöiden yhteydessä rikkipitoinen maa (musta savi) joutuu pohjavedenpinnan yläpuolelle, muodostuu maaperässä rikkihappoa, joka vuorostaan liuottaa metalleja. Maa muuttuu happamaksi sulfaattimaaksi (HS-maaksi) tai alunamaaksi. Happamuus ja metallit huuhtoutuvat sateiden yhteydessä vesistöihin aiheuttaen ajoittain laajoja vahinkoja, kuten kalojen massakuolemia. Suomessa on HS-maita arviolta 100 000—300 000 hehtaaria määritystavasta riippuen, lähinnä Turun ja Oulun välisellä alueella. Sisämaahan ne ulottuvat n. 80 m:n korkeudelle, esim. Seinäjoen seudulle. Euroopassa HS-maita on lähinnä Suomessa ja jonkin verran Ruotsissa.

Hyvin kuivan kesän sekä sateisen syksyn 2006 jälkeen happamilta sulfaattimaita tulleet metallit ja happamuus aiheuttivat laajoja kalakuolemia mm. Kyrönjoella, Luodon-Öjanjärvellä, Ähtävänjoella, Perhonjoella Siikajoella. Ongelmat ovat olleet tiedossa kauan, mutta talven 2006—2007 tapahtumien jälkeen ja EU:n vesipuitedirektiivin velvoitteiden takia ovat vaatimukset ja myös tahto ruveta toimenpiteisiin kasvaneet.

MMM:n asettaman ja "Happamien sulfaattimaiden aiheuttamien haittojen vähentämistä selvittäneen ohjausryhmän" raportti sekä Geologian tutkimuskeskuksen esiselvitys osoittavat

selkeästi, että ennen kuin muihin toimenpiteisiin voidaan kunnolla ryhtyä, on ensiarvoisen tärkeää kartoittaa HS-maiden sijaintia, syvyyttä ja laatua. HS-maiden tarkempi yhtenäinen kartoitus on hyvin kiireellistä, jotta happamuuden ehkäisemisen ja torjunnan suunnittelu ja toteutus on mahdollisimman tehokasta.

Ympäristöviranomaisten laatimissa vesien hoitosuunnitelmissa todetaan, että EU:n vesipuitedirektiivin edellyttämää pintavesien hyvää tilaa vuoteen 2015 mennessä ei pystytä HS-maiden vaikutusten takia Länsi-Suomessa saavuttamaan tämän päivän toimenpiteillä. Valtioneuvosto on päättänyt happamien sulfaattimaiden ehkäi-

sy- ja torjuntatyöstä vesienhoitosuunnitelmissa. On erittäin tärkeää, että tämä priorisointi, joka vaatii monivuotisen perusrahoituksen, näkyy talousarviossa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2012 talousarvioon momentille 30.50.20 lisäyksenä 500 000 euroa happamien sulfaattimaiden kartoitukseen, ehkäisy- ja torjuntamenetelmien kehittämiseen sekä ympäristöhaittojen ehkäisemisohjelman laatimiseen.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2011

Mats Nylund /r
Ulla-Maj Wideroos /r
Lars Erik Gästgivers /r